

Разработчики программы:

1. Пелипась Н.И., кандидат филологических наук, доцент, заведующий кафедрой украинской филологии Института филологии ФГАОУ ВО «КФУ им. В.И. Вернадского».
2. Багрий М.Г., кандидат филологических наук, доцент кафедры украинской филологии Института филологии ФГАОУ ВО «КФУ им. В.И. Вернадского».
3. Гладкая И.С., кандидат филологических наук, доцент кафедры украинской филологии Института филологии ФГАОУ ВО «КФУ им. В.И. Вернадского».

1. Пояснительная записка

Программа междисциплинарного вступительного экзамена для поступления на обучение по образовательной программе высшего образования – программе магистратуры на направление подготовки 45.04.01 Филология направленности Украинская филология в кросскультурном взаимодействии составлена на основании Порядка приема на обучение по образовательным программам высшего образования – программам бакалавриата, программам специалитета, программам магистратуры, утвержденного приказом Министерства образования и науки РФ от 21.08.2020 г. № 1076.

Целью вступительного испытания является выявление фундаментальных знаний и компетенций абитуриента в данной отрасли знаний и их оценка.

Задачи междисциплинарного экзамена по специальности:

- выявить умение демонстрировать представление об истории, современном состоянии и перспективах развития филологии в целом и ее конкретной области;
- оценить знание основных положений и концепций в области общего языкознания, теории украинского языка, теории коммуникации;
- проверить знание основных положений и концепций в области теории литературы, истории украинской литературы; представление о различных жанрах литературных и фольклорных текстов;
- проверить владение базовыми навыками сбора и анализа языковых и литературных фактов, филологического анализа и интерпретации текста;
- оценить владение украинским языком в его литературной форме.

Форма проведения вступительного испытания – компьютерное тестирование.

Предмет:	Междисциплинарный экзамен: украинский язык, литература, методика преподавания
Время на тест в минутах:	172 мин
Всего вопросов:	100
Количество предъявляемых вопросов для ответа на экзамене:	25

Содержание программы

Теоретические вопросы по украинскому языку

- 1) Сучасна українська літературна мова як предмет наукового вивчення, її основні ознаки. Місце української мови серед інших слов'янських мов.
- 2) Фонетика як наука про звуковому будову мови. Місце фонетики серед інших лінгвістичних дисциплін. Фонетика і фонологія як два аспекти однієї лінгвістичної дисципліни.
- 3) Взаємодія звуків у мовному потоці. Комбінаторні й позиційні модифікації голосних і приголосних: акомодация, асиміляція, дисиміляція, спрощення в групах приголосних.
- 4) Склад як найменша вимовна одиниця. Складотворчі властивості звуків. Типи складів. Правила поділу на склади.
- 5) Поняття чергування, його види: живі (фонетичні) та історичні чергування. Найдавніші історичні чергування голосних і приголосних фонем, їх наслідки в сучасній українській мові.
- 6) Поняття орфоєпії. Орфоєпічні норми і їх суспільне значення. Орфоєпічні норми в системі українського вокалізму, консонантизму, акцентуації. Фонетична транскрипція.
- 7) Графіка української мови. Український алфавіт. Співвідношення між буквами українського алфавіту і фонемами української літературної мови.
- 8) Орфографія української мови. Співвідношення орфографії з графікою і орфоєпією. Принципи українського правопису.
- 9) Лексикологія як розділ мовознавства. Зв'язки лексикології з іншими розділами науки про мову. Слово, як основна одиниця мови, його основні ознаки та функції. Поняття лексеми.
- 10) Прості та складні слова. Способи творення переносних значень: метафоричний і метонімічний перенос. Продуктивні моделі і стилістичні функції метафори та метонімії.
- 11) Омонімія в сучасній українській мові. Проблема розмежування омонімії та полісемії. Типи омонімів: етимологічні, словотвірні, семантичні; неповні омоніми (омофони, омографи, омоформи). Джерела лексичної омонімії. Міжмовні омоніми. Словник міжмовних омонімів. Стилiстичні функції омонімів. Пароніми в українській мові і проблема правильного слововживання. Словник паронімів.
- 12) Синоніми, їх роль і місце в лексико-семантичній системі. Типи синонімів: однокореневі та різнокореневі; загальномовні й контекстуальні; абсолютні синоніми й квазісиноніми. Структура синонімічного ряду, домінанта ряду. Джерела синонімії. Стилiстичні функції синонімів. Словники синонімів.
- 13) Антонімія в українській мові. Типи антонімів: за структурою (однокореневі та різнокореневі), за семантичною сутністю протилежності (градуальні, або контрарні, комплементарні, векторні,

- координатні), за стилістичним вживанням (загальномовні та контекстуальні). Стилiстичнi функцiї антонiмiв.
- 14) Лексика обмеженого вживання. Дiалектизми в художнiй лiтературi й розмовнiй мовi. Жаргонiзми, вульгаризми, арготизми, iх стилiстичне використання. Застарiлi слова: iсторизми, архаїзми. Неологiзми, iх рiзновиди.
 - 15) Фразеологiя української мови. Спiльнi та вiдмiннi риси слова й фразеологiзму. Семантика, структура та лексичний склад фразеологiзмiв. Прислiв'я та приказки. Крилатi слова. Словники фразеологiзмiв i крилатих слiв.
 - 16) Морфемiка як рiвень мовної системи та як роздiл мовознавства. Зв'язок морфемiки зi словотвором i морфологiєю. Морфема як знакова одиниця мови. Морфема i слово. Морф i морфема. Аломорфи i варiанти морфем. Типи афiксальних морфем: префiкс, суфiкс, постфiкс, iнтерфiкс, конфiкс, закiнчення. Морфемнi словники. Основнi змiни в морфемнiй будовi слова: спрощення, перерозклад, ускладнення, дифузiя, декореляцiя.
 - 17) Словотвiр як особлива пiдсистема мови i як роздiл мовознавства. Способи словотворення в сучаснiй українськiй лiтературнiй мовi: морфологiчнi (афiксальний, основоскладання, абрeвiацiя) i неморфологiчнi (морфолого-синтаксичний, лексико-синтаксичний i лексико-семантичний).
 - 18) Морфологiя як роздiл мовознавства. Питання про частини мови та iх класифiкацiю. Взаємопереходи в системi частин мови.
 - 19) Iменник як частина мови. Лексико-граматичнi розряди iменникiв: власнi та загальнi назви, iстоти й неiстоти, конкретнi, абстрактнi, збiрнi, iменники з речовинним значенням. Граматичнi категорiї iменника.
 - 20) Прикметник як частина мови. Специфiка граматичних категорiй прикметникiв. Лексико-граматичнi розряди прикметникiв: якiснi, вiдноснi, присвiйнi. Промiжнi розряди прикметникiв. Ступенi порiвняння як форми якiсних прикметникiв.
 - 21) Поняття про числiвник як про частину мови. Розряди числiвникiв за значенням i граматичними ознаками. Кiлькiснi числiвники: власнe кiлькiснi, збiрнi, дробовi, неозначено-кiлькiснi. Питання про порядковi числiвники. Вiдмiнювання рiзних розрядiв числiвникiв. Наголос числiвникiв. Групи числiвникiв за будовою.
 - 22) Займенник як частина мови. Спiввiдношення займенникiв з iншими частинами мови – iменниками, прикметниками, числiвниками. Лексико-граматичнi розряди займенникiв. Граматичнi категорiї займенникiв. Вiдмiнювання займенникiв.
 - 23) Значення й граматичнi ознаки дiєслова. Морфологiчнi категорiї дiєслова: категорiя виду, стану, перехiдностi/неперехiдностi, способу, часу, особи. I та II дiєвiдмiни дiєслiв. Безособовi дiєслова.
 - 24) Дiєприкметник як форма дiєслова. Активнi й пасивнi дiєприкметники i їх творення i вживання в українськiй мовi. Безособовi дiєслiвнi форми на

- но, -то, їх вживання. Дієприслівник як форма дієслова, творення дієприслівників.
- 25) Загальна характеристика прислівника як частини мови. Лексико-граматичні розряди прислівників: означальні, обставинні. Ступені порівняння прислівників. Творення прислівників.
 - 26) Загальна характеристика прийменника як службової частини мови. Походження прийменників та їх морфологічний склад. Вживання прийменників з формами непрямих відмінків.
 - 27) Загальне поняття про сполучник. Морфологічний склад сполучників. Сполучники сурядні й підрядні.
 - 28) Загальне поняття про частки. Функціонально-семантична класифікація часток: фразові (сміслові, модальні, емоційно-експресивні), словотворчі та формотворчі.
 - 29) Поняття про словосполучення. Критерії виділення словосполучень. Словосполучення і сполучення слів. Словосполучення і слово, словосполучення і речення. Види словосполучень за ступенем злиття компонентів і за будовою. Морфологічні типи словосполучень.
 - 30) Поняття про речення. Основні ознаки речення. Типи простих речень. Еквіваленти речення, їх різновиди. Розділові знаки при еквівалентах речення.
 - 31) Поняття про члени речення, способи їх вираження. Головні члени двоскладного речення, їх типи за складом, способи морфологічного вираження.
 - 32) Поняття про односкладні речення. Класифікація односкладних речень.
 - 33) Поняття про ускладнене просте речення. Однорідні члени речення, узагальнювальні слова при них. Пунктуація в реченнях з однорідними членами. Відокремлені члени речення, їх види. Пунктуація в реченнях з відокремленими членами.
 - 34) Поняття про складне речення. Засоби зв'язку між частинами складного речення. Основні типи складних речень.
 - 35) Поняття про складносурядні речення. Класифікація складносурядних речень. Пунктуація в складносурядних реченнях.
 - 36) Поняття про складнопідрядні речення. Основні засоби організації складнопідрядних речень. Принципи класифікації складнопідрядних речень. Розділові знаки в складнопідрядних реченнях.
 - 37) Поняття про складне безсполучникове речення. Засоби зв'язку предикативних одиниць в складних безсполучникових реченнях. Класифікація складних безсполучникових речень. Розділові знаки в складних безсполучникових реченнях.
 - 38) Пунктуація. Принципи української пунктуації. Система розділових знаків, їх функції
 - 39) Функціональні стилі та їх різновиди.
 - 40) Культура мови як самостійна лінгвістична дисципліна. Мовна норма — категоріальне поняття культури мовлення. Типологія мовних норм.
 - 41) Комунікативні якості мови.

Теоретические вопросы по украинской литературе

- 1) Українська народна пісня, її тематичне і жанрове багатство, особливості поетики, вплив на літературний процес.
- 2) Українська народна дума як зразок героїчного епосу. Тематика і проблематика, художні засоби виразності.
- 3) Біблія як літературна пам'ятка. Біблійні образи й мотиви в українській літературі.
- 4) «Слово о полку Ігоревім» – видатна пам'ятка давньоруської літератури. Історія знаходження пам'ятки, близькість сюжетної основи твору до літописної, патріотичний пафос, особливості композиції, стилю, жанру, значення в розвитку української літератури.
- 5) Українська поезія епохи бароко. Латиномовна поезія.
- 6) Поетична й байкарська спадщина Григорія Сковороди. Провідні мотиви і образи.
- 7) Іван Котляревський – перший класик нової української літератури. Значення творчості. Жанрові і стильові особливості.
- 8) Григорій Квітка-Основ'яненко – перший прозаїк нової української літератури. Риси індивідуального стилю Г. Квітки-прозаїка.
- 9) Романтизм як літературно-мистецький напрям. Українські поети-романтики.
- 10) Творчий шлях Тараса Шевченка. Загальна характеристика етапів творчості.
- 11) Творчість Пантелеймона Куліша. Особливості поетичної творчості Роман П. Куліша «Чорна рада» та його роль у розвитку української прози.
- 12) Розвиток малої прози в першій половині ХІХ ст.
- 13) Розвиток жанрового розмаїття повісті та роману. Творчість Івана Нечуя-Левицького, Панаса Мирного.
- 14) Багатство тем і сюжетів, розмаїття жанрових форм у доробку Івана Франка.
- 15) Творчий шлях Лесі Українки. Крим у житті і творчості Лесі Українки.
- 16) Імпресіонізм та експресіонізм в українській літературі і новелістика М. Коцюбинського, В. Стефаника.
- 17) Соцреалізм в українській літературі і поетична творчість Павла Тичини, Максима Рильського, Володимира Сосюри.
- 18) Творчість письменників-«шістдесятників».
- 19) Необарокова («химерна») проза в українській літературі II половини ХХ століття.
- 20) Проблеми періодизації і класифікації української літератури кінця ХХ – початку ХХІ століття. Особливості творчої манери письменників-постмодерністів.

Теоретические вопросы по методике преподавания украинского языка и литературы

- 1) Форми, методи, методичні прийоми викладання мови та літератури.
- 2) Урок як основна форма навчально-виховного процесу. Проблема типологічної класифікації уроків із мови та літератури.
- 3) Суть понять «компетенція» та «компетентність» стосовно особистостей учителя та учня.
- 4) Образ сучасного вчителя літератури (креативні якості, компетенції).
- 5) Читання як методична та соціальна проблеми. Основні методичні прийоми читання художнього твору.
- 6) Підручник: традиції та інновації.
- 7) Розкрити категорії навчальних цілей – оцінка, знання, розуміння, уміння, навички, компетенція. Як змінювалась в часі система оцінювання знань учнів?
- 8) Суть поняття «курикулум» освіти.
- 9) Суть інтерактивного навчання.
- 10) Інноваційні технології: суть поняття, класифікація за Германом Селевко.
- 11) Ігрові технології та їх роль при викладанні мови та літератури.
- 12) Роль ІКТ при вивченні мови та літератури.
- 13) Проаналізувати позитиви та негативи в пасивному (лекція), активному (бесіда), інтерактивному методах навчання.
- 14) Письмові роботи з мови та літератури : від планування до проведення.
- 15) Основні етапи роботи над художнім твором.

Примеры тестовых заданий

Вопрос ...	
Завдання жанрів цієї літератури – це відповідати формулі і очікуванням читача. Мова йде про літературу	
Ответ 1	популярну
Ответ 2	масову
Ответ 3	класичну
Номер правильного ответа	1
Время на ответ в секундах	60
Балл	1

Вопрос ...	
Якщо письменник є генієм, що творить шедевр, йому можна вибачити все. Такий погляд на роль митця характерний для часів	
Ответ 1	модернізму
Ответ 2	романтизму
Ответ 3	класицизму
Номер правильного ответа	1
Время на ответ в секундах	120
Балл	2

Вопрос ...	
Світ як воля та уявлення (Артур Шопенгауер), воля до влади та теорія "надлюдини" (Фрідріх Ніцше), порив "ins Blaue" (в блакить) Лесі Українки. Усі ці теоретичні положення, що тою чи іншою мірою вплинули на розвиток українського модернізму, мають місце у творчості	
Ответ 1	Ольги Кобилянської
Ответ 2	Ліни Костенко
Ответ 3	Марусі Чурай
Номер правильного ответа	1
Время на ответ в секундах	240
Балл	4

Вопрос ...	
Установіть тип присудка в реченні: <i>Поклала мати коло хати маленьких діточок своїх.</i>	
Ответ 1	простий дієслівний присудок
Ответ 2	складений дієслівний присудок
Ответ 3	складений іменний присудок
Номер правильного ответа	1
Время на ответ в секундах	60
Балл	1

Вопрос ...	
Яке речення не містить пунктуаційних помилок?	
Ответ 1	Всяке птаство, як-от: деркачів, перепілок, куликів, курочок – можна було викосити косою в траві.
Ответ 2	Всяке птаство, як-от деркачів, перепілок, куликів, курочок – можна було викосити косою в траві.
Ответ 3	Всяке птаство, як-от: деркачів, перепілок, куликів, курочок можна було викосити косою в траві.
Номер правильного ответа	1
Время на ответ в секундах	120
Балл	2

Вопрос ...	
Вкажіть рядок, у якому запропоновані лексичні одиниці є омофонами:	
Ответ 1	біль – білль, гриби – греби, Вікторія – вікторія, Коваль – коваль, клинок – кленок
Ответ 2	гори – гори, атлас – атлас, мала – мала, руки – руки, води – води
Ответ 3	поле (лан) – поле (від «полоти»), ніс (орган нюху) – ніс (від «нести»); кілька (риба) – кілька (числівник)
Номер правильного ответа	1
Время на ответ в секундах	240
Балл	4

Вопрос ...	
-------------------	--

Партнерство як метод навчання для підтримки людей у досягненні своїх цілей – це	
Ответ 1	коучинг
Ответ 2	менторство
Ответ 3	тьюторство
Номер правильного ответа	1
Время на ответ в секундах	60
Балл	1

Вопрос ...	
Пізнання твору здійснюється через його комплексне та всебічне вивчення, дослідження і вмотивоване та цілеспрямоване тлумачення. Мова йде про	
Ответ 1	аналіз та інтерпретацію
Ответ 2	інтерпретацію та доказ
Ответ 3	аналіз та гіпотезу
Номер правильного ответа	1
Время на ответ в секундах	120
Балл	2

Вопрос ...	
Формування читацької компетентності; розвиток уважного, тонкого сприйняття образної системи твору, знаходження філософського наповнення, розшифрування символіки забезпечує метод	
Ответ 1	дослідницько-пошуковий
Ответ 2	проектів
Ответ 3	лекції
Номер правильного ответа	1
Время на ответ в секундах	240
Балл	4

Литература для підготовки

Авраменко О. Українська мова : правопис у таблицях, тестові завдання. Враховуючи новий правопис. / Олександр Авраменко, Оксана Тищенко. – Київ : Книголав, 2023. – 200 с.

Авраменко О. Українська мова : підруч. для 8 кл. закл. загальн. середн. освіти. – 2-ге вид., перероб. / Олександр Авраменко, Тамара Борисюк, Ольга Почтаренко. – Київ : Грамота, 2021. – 192 с.

Авраменко О. Українська мова : підруч. для 8 кл. з поглибл. вивч. філології закл. загальн. середн. освіти – 2-ге вид., перероб. / Олександр Авраменко, Юлія Гарюнова, Інна Літвінова. – Київ : Грамота, 2021. – 256 с.

Авраменко О. Українська мова : підруч. для 9 кл. загальноосвіт. навч. закл. / Олександр Авраменко. – Київ : Грамота, 2017. – 160 с.

Авраменко О. Українська мова (рівень стандарту) : підруч. для 10 кл. закл. загальн. середн. освіти / Олександр Авраменко. – Київ : Грамота, 2018. – 208 с.

Авраменко О. Українська мова (рівень стандарту) : підруч. для 11 кл. закл. загальн. середн. освіти / Олександр Авраменко. – Київ : Грамота, 2019. – 208 с.

Мова.info : лінгвістичний портал. – URL : <http://www.mova.info/default.aspx?l1=1>

Офіційний сайт української мови. – URL : <http://ukrainskamova.com/>

Словник : портал української мови – URL : <https://slovnyk.ua/>

Радишевська М. Українська мова : новий довідник. Правопис 2019 року / Марія Радишевська. – Київ : РМ, 2020. – 448 с.

Український правопис – Київ : Наукова думка, 2019. – 255 с. – URL : <https://archive.org/details/UP2019/page/1/mode/2up>

Шевчук С. В. Українська мова (рівень стандарту) : підручник для 10 класу закладів загальної середньої освіти / Шевчук С. В. – Київ; Ірпінь : ТОВ «Видавництво «Перун», 2018 – 256 с.

Історія української літератури (Перші десятиріччя XIX століття) : підручник для студентів філологічних факультетів педагогічних вузів. / Ред. П.П. Хропко. – Київ : Либідь, 1992. – 511 с.

Історія української літератури та літературно-критичної думки першої половини XIX століття : підручник / М-во освіти і науки України, Луган. нац. пед. ун-т ім. Т. Шевченка ; ред. О. А. Галич. – Київ : Центр навчальної літератури, 2006. – 390 с.

Історія української літератури (перша половина XIX століття) : підручник для студентів філол. ф-тів ун-тів / С. І. Дігтяр [та ін.] ; ред. І. П. Скрипник. – Київ : Вища школа, 1980. – 325 с.

Історія української літератури XIX ст. (70–90-ті роки): підручник для студентів філологічних спеціальностей вищих навчальних закладів: у 2 кн. / ред. О. Д. Гнідан. – К. : Вища школа. – 2002. – Кн. 1. – 2002. – 573 с. – Кн. 2. – 2003. – 437 с.

Історія української літератури ХХ століття : підручник для студентів гуманіт. спец. вищ. закладів освіти : у 2 кн. / ред. В. Г. Дончик. – Київ : Либідь, 1998. – ISBN 966-06-0024-0. – Кн. 2 : Друга половина ХХ століття. – 453 с.

Гундорова, Тамара Іванівна. Франко не Каменяр. Франко і Каменяр : літературна критика / Т. І. Гундорова ; Укр. наук. ін-т Гарвард. ун-ту, Ін-т Критики. – Київ : Критика, 2006. – 350 с.

Гундорова, Т. І. Невідомий Іван Франко: Грані Ізмарагду : научное издание / Т. І. Гундорова ; авт. вступ. ст. М. Г. Жулинський. – Київ : Либідь, 2006. – 359 с.

Дзюба, Іван Михайлович. Тарас Шевченко : життя і творчість / І. Дзюба. – Київ : Києво-Могилянська академія, 2008. – 718 с.

Літературознавчий словник-довідник : словник / ред.: Р. Т. Гром'як, Ю. І. Ковалів, В. І. Теремко. – 2-ге вид., випр., допов. – Київ : Академія, 2006. – 751 с. - (Nota bene!).

Дороз, В. Ф. Методика викладання української мови у вищій школі : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В. Ф. Дороз ; М-во освіти і науки України, Бердян. держ. пед. ун-т, Ін-т філології. - К. : Центр учбової літератури, 2008. – 174 с.

Ковалів, Юрій Іванович. Історія української літератури. Кінець ХІХ – поч. ХХІ ст. : підручник : у 10 томах / Юрій Ковалів. – Київ : Академія, 2013 (Альма-матер).

Микитенко, Юрій Олегович. Антична спадщина і становлення нової української літератури: научное издание / Ю. О. Микитенко ; АН України, Ін-т л-ри ім. Т. Г. Шевченка. – Київ : Наукова думка, 1991. – 154 с. - (Літературознавство).

Нагаєв, Віктор Михайлович. Методика викладання у вищій школі : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В. М. Нагаєв ; М-во освіти і науки України. – Київ : Центр учбової літератури, 2007. – 229 с.

Токмань, Г. Л. Методика навчання української літератури в середній школі : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / Г. Л. Токмань. – Київ : Академія, 2012. – 312 с. – ISBN 978-966-580-384-3 – URL : https://www.studmed.ru/tokman-g-l-metodika-navchannya-ukra-nsko-1-teraturi-v-seredn-y-shkol-_9dc88016051.html

Українське слово : хрестоматія української літератури та літературної критики ХХ століття : в 4 кн. / Ред.-упоряд. В. Яременко. – Вид. 2-ге, змін., доопрац., допов. – Київ : Аконіт, 2001.